

Unia Europejska jest niezwykle złożoną strukturą, w ramach której ścierają się interesy państw członkowskich i unijnych instytucji. Procesy decyzyjne, które tam zachodzą są nieprzejrzyste dla osób, które w nich bezpośrednio nie uczestniczą lub nie zajmują się ich analizowaniem. Niniejszy projekt podejmuje próbę zrozumienia i opisanie tych procesów w specyficznym obszarze unijnej polityki walki z ubóstwem.

Obszar walki z ubóstwem w UE charakteryzuje się tym, że instytucje unijne mają niewielki mandat prawny do tego by wywierać wpływ na to jak państwa członkowskie formułują swoją politykę dotyczącą biedy. Jednak przynajmniej od początku wieku podejmuje się próby koordynacji działań w tym obszarze w ramach UE. W 2010 roku, kiedy projektowano aktualną europejską strategię rozwoju, strategię Europa 2020, wprowadzono istotną modyfikację. Sformułowano w obszarze ubóstwa cel – obniżenie o 20 milionów liczby osób biednych do 2020 roku – którego osiągnięcie jest mierzone konkretnymi wskaźnikami. Również poszczególne państwa, w tym Polska, wyznaczyły sobie własne cele w zakresie ubóstwa. Doprowadzenie do kompromisu między państwami członkowskimi wokół tego czy i jaki cel przyjąć oraz jak go mierzyć było dość długim i trudnym procesem, gdyż część państw kontestowała zasadność takiego kroku.

Celem projektu jest przyjrzenie się temu czy i w jakich sytuacjach te w bólach wynegocjowane wskaźniki były wykorzystywane do wywierania presji na państwa członkowskie, by te modyfikowały swoją politykę walki z ubóstwem. Jednym ze sposobów takiego wywierania presji jest pokazywanie, że zgodnie z tymi miarami ubóstwa sytuacja w tych państwach pogorszyła się w stosunku do innych państw. Organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe często korzystają z takiego właśnie sposobu. Do najbardziej znanych przykładów takich działań należą rankingi PISA nadzorowane przez OECD (Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju), które potrafią wpływać na reformy edukacji podejmowane przez różne państwa czy też oceny ryzyka kredytowego prowadzona przez różne agencje ratingowe (ponadnarodowe korporacje), które prowadzą do modyfikacji polityki gospodarczej państw.

Projekt podejmuje także wątki związane z politycznymi negocjacjami wokół rozliczenia strategii Europa 2020 w obszarze ubóstwa i roli jaką w tym procesie odegrają cel i wskaźniki ubóstwa. Podstawowym zadaniem będzie odślonienie gier politycznych, które ujawnią się prawdopodobnie w momencie podsumowywania tej strategii (szczególnie, że dziś jest już prawie pewne, że cel w zakresie ubóstwa nie zostanie osiągnięty). Zbadany zostanie również proces wyłaniania nowej strategii w obszarze ubóstwa, a przede wszystkim to czy wyłonione zostaną nowe wskaźniki oraz czy wywoła to spory między państwami członkowskimi i Komisją Europejską.

Wreszcie w projekcie podjęty zostanie również temat samej konstrukcji wskaźników ubóstwa używanych do mierzenia celu w zakresie ubóstwa. Przyjrzymy się temu jakie wymiary ubóstwa wychwytywane są przez te wskaźniki, a jakie pozostają niewidoczne (np. skrajne ubóstwo). Oznacza to na przykład próbę odpowiedzi na pytanie co to znaczy, że zgodnie z tymi wskaźnikami ubóstwa Luksemburg i Słowacja zajmują zbliżone pozycje, gdy uporządkujemy wszystkie kraje zgodnie z poziomem ubóstwa? Jednym z kluczowych zagadnień będzie to czy gdybyśmy mierzyli ubóstwo w Unii Europejskiej inaczej, to otrzymalibyśmy skrajnie inne wyniki. Na końcu zastanowimy się jaki wpływ na takie a nie inne mierzenie ubóstwa miały negocjacje polityczne wokół wyłaniania wskaźników oraz celu.

Podjęcie tego tematu ma również znaczenie praktyczne. Dużo dyskutuje się w ramach UE o deficycie demokracji, a więc tym, że obywatele wspólnoty mają niewielki wpływ na podejmowanie decyzji, a same procesy decyzyjne są dla nich nieprzejrzyste. Projekt przyczyni się do uczynienia tych procesów nieco bardziej przejrzystymi – przynajmniej w polityce walki z ubóstwem.